

Een verkennend onderzoek naar tarieven van veel ingezette zorg en ondersteuning

Verkenning Maatschappelijke Prijslijst

Maarten Kwakernaak - Jochum Deuten

Verkenning Maatschappelijke Prijslijst

Een verkennend onderzoek naar tarieven van veel ingezette zorg en ondersteuning

Auteurs

Maarten Kwakernaak

Jochum Deuten

Utrecht, november 2022

Inhoud

1	Waarom deze verkenning?	4
2	Opbrengsten van deze verkenning	5
2.1.	Wat is een maatschappelijke prijs?	5
2.2.	Vindbaarheid van tarieven	5
2.3.	Hoe komen tarieven tot stand?	6
2.4.	Hoe zijn tarieven opgebouwd?	7
2.5.	Categorisering van tarieven	9
2.6.	Wlz en Zvw	9
3	Aanpak inventarisatie prijzen	10
4	Maatschappelijke Prijslijst: eerste uitwerking	11
4.1.	Ambulante begeleiding	12
4.2.	Persoonlijke verzorging	15
4.3.	Kortdurend verblijf	18
4.4.	Huishoudelijke hulp	21
4.5.	Dagbesteding	23
4.6.	Beschermd wonen	26
4.7.	Maatschappelijke opvang	27
4.8.	Toegang/wijkteam	27
4.9.	Participatiewet	27
5	Conclusie	28
5.1.	Borging van de Maatschappelijke Prijslijst	30
	Bijlage: werkwijze van deze verkenning	32

1 Waarom deze verkenning?

De decentralisaties brachten niet alleen inhoudelijke, maar ook financiële verantwoordelijkheden naar gemeenten. Om de financiële balans van zorg en ondersteuning beheersbaar en gezond te houden, is inzicht in de kosten van belang. Als onderzoekers worden wij daarom regelmatig gevraagd berekeningen uit te voeren van de kosten van zorg en hulpverlening en de alternatieven daarvan. Bovendien hechten veel gemeenten en uitvoerende organisaties er waarde aan dat professionals meer kostenbewust handelen: bij de overweging tussen alternatieven voor ondersteuning van een inwoner mogen kosten best een rol spelen, zolang dit goed in balans is met de kwaliteit en de legitimiteit van de ondersteuning. Het blijkt echter ingewikkeld om de kosten van ondersteuning in beeld te brengen. Gemeenten, organisaties en uitvoerend professionals hebben hier niet altijd direct of gemakkelijk inzicht in.

Geschiedenis van de prijslijst

Om tegemoet te komen aan de behoefte aan inzicht in 'prijzen' in het sociaal domein, boden wij tussen ca. 2012 en 2018 de Maatschappelijke Prijslijst aan. De prijzen op deze Maatschappelijke Prijslijst verzamelden we door de jaren heen en gaven inzicht in uiteenlopende tarieven: van een uur maatschappelijk werk tot een traject ggz-zorg tot de kosten van het vervangen van een openbare vuilnisbak. De interesse in deze lijst was groot en tot op de dag van vandaag ontvangen wij regelmatig het verzoek om deze lijst te delen. Deze verzoeken komen meestal van professionals in het sociaal domein, die de prijslijst willen gebruiken in het afwegen van in te zetten hulpverlening of – in toenemende mate – het berekenen van mogelijk voorkomen kosten (preventie). Ook krijgen wij regelmatig verzoeken van collega-onderzoekers die de prijslijst willen gebruiken voor business-cases of casusonderzoek.

De prijzen op deze Maatschappelijke Prijslijst waren echter gebaseerd op gegevens die verouderd zijn en soms afkomstig zijn uit externe bronnen, waarin niet duidelijk is hoe de kosten zijn samengesteld. Waar de Maatschappelijke Prijslijst organisch is gegroeid, als handig en prikkelend hulpmiddel voor snelle berekeningen, zien wij het steeds vaker in werkpraktijk en onderzoek gebruikt worden als pijler onder besluiten en conclusies. Deze situatie vonden wij onverantwoord. Daarom delen we de prijslijst niet meer en bieden wij deze niet meer aan op onze websites. Andere organisaties en individuele hulpverleners blijven echter nog steeds gebruik maken van oude versies van deze prijslijst. Vaak zijn zij bewust van de beperkingen van deze prijslijst, maar een beter alternatief bestaat vooralsnog niet.

Doel en vraagstelling

Verantwoord gebruik van prijsinformatie begint bij de kwaliteit van de brongegevens: er moet er in ieder geval meer inzicht zijn in gemiddelden en breedtes bij veelvoorkomende 'producten' in het sociaal domein. Wij, en met ons vele partijen in het land die we tijdens onze onderzoeken treffen, vonden het daarom tijd een inventarisatie te maken van kosten van veelvoorkomende kostprijzen, trajectkosten en vergoedingen in het brede sociaal domein. Om de mogelijkheden daarvoor te onderzoeken hebben wij in opdracht van het ministerie van VWS een verkenning uitgevoerd van 'prijzen' van vaak gebruikte producten in het sociaal domein. Welke prijzen zijn bekend? Hoe goed zijn de prijzen en bijbehorende producten/diensten gedefinieerd? En laten die zich makkelijk bundelen in een landelijk overzicht? Kortom: welke potentie zit er in een nieuwe, verbeterde Maatschappelijke Prijslijst? De vraagstellingen van deze verkenning zijn: *Wat zijn de mogelijkheden tot het bundelen van prijzen van producten/diensten in het sociaal domein? En wat is er nodig voor het aanbieden van een blijvend actuele Maatschappelijke Prijslijst?*

2 Opbrengsten van deze verkenning

2.1. Wat is een maatschappelijke prijs?

In deze verkenning zijn wij samen met gemeenten op zoek gegaan naar een aantal 'maatschappelijke prijzen'. De terechte vraag die regelmatig gesteld werd, is wat wij precies bedoelen met een 'maatschappelijke prijs'. Dat kan zijn:

1. De kosten die een werkgever/aanbieder maakt voor professionele inzet (integrale kostprijs).
2. De prijs die een gemeente betaalt voor professionele inzet (tarief).
3. De (gemiddelde) kosten van een interventie/traject bij een huishouden ($p \cdot q$ of vaste trajectprijs).
4. De (gemiddelde) kosten van alle hulpverlening in een gezin in een bepaalde periode.
5. De kosten van een 'gebeurtenis' die zorg, ondersteuning of maatregelen tot gevolg kan hebben (zoals een uithuisplaatsing, huisuitzetting, het plegen van een delict).

In dit traject hebben wij gekozen voor de tweede optie, om de tarieven te inventariseren die gemeenten en regio's hanteren per eenheid (meestal per uur of etmaal). Dat is de prijs die 'de maatschappij' betaalt voor de benodigde ondersteuning en is nodig als brongegevens voor de andere vier opties. Dat maatschappelijke perspectief sluit ook beste aan bij het beoogde gebruik van de prijslijst. Die gebruiker (bijv. professional of onderzoeker) wil graag zicht op wat het 'de maatschappij' kan besparen.

Gemeentelijke tarieven zijn daarmee een belangrijke grondstof om kosten in het sociaal domein te berekenen. Hierin is nu nog beperkt inzicht. Voor de belangrijkste beoogde toepassing van de Maatschappelijke Prijslijst – kosten berekenen op casusniveau – is de hoeveelheid in te zetten uren natuurlijk sterk afhankelijk van de hulpvraag van het gezin. In onze ervaring kunnen professionals vaak goed inschatten hoe intensief de ondersteuning in een gezin zal zijn. Zeker wanneer er terugblikkend wordt gekeken naar maatschappelijke kosten in een huishouden, is het vaak bekend (bijv. door indicaties en registraties) hoeveel uur er besteed is in welke periode, maar ontbreekt doorgaans informatie over de tarieven.

2.2. Vindbaarheid van tarieven

In de eerste fase van deze verkenning zijn wij op zoek gegaan naar openbaar beschikbare tarievenlijsten van gemeenten en regio's. Hiervoor hebben wij diverse zoektermen gebruikt en hebben wij op gemeentelijke websites gezocht naar tarievenlijsten.

Niet alle gemeenten en regio's bieden openbaar tarievenlijsten aan. Dit is deels te verklaren door de diversiteit aan financieringsvormen. Wanneer bijvoorbeeld gekozen is voor resultaatgerichte financiering, zijn tarieven of integrale kostprijzen minder relevant of toepasbaar. Soms zijn dan wel PGB-tarieven vindbaar.

Uiteindelijk hebben wij 88 tarievenlijsten gevonden van inkoopregio's (met meerdere gemeenten) en individuele gemeenten. Dit zijn tarieven die in totaal 236 gemeenten gebruikt worden; veel meer dan voorzien. Voor 10 gemeenten hebben wij aanvullende tariefinformatie opgevraagd die niet openbaar beschikbaar was. Van 5 hebben wij niet-openbare tariefinformatie ontvangen. Hierbij ging het gedeeltelijk om gemeenten die geen $p \cdot q$ -financiering hanteren, maar in hun contractering wel rekening hebben gehouden met het tarief dat *gemiddeld* per uur betaald wordt.

Het valt op dat de tarievenlijsten grote diversiteit kennen in omvang en inhoud. Soms zijn er alleen PGB-tarieven openbaar te vinden. Vaak is alleen van ondersteuning vanuit of de Jeugdwet of de Wmo beschikbaar. Waar de ene gemeente alleen de tarieven van huishoudelijke hulp en persoonlijke verzorging publiceert, geeft de andere gemeente een gedetailleerd overzicht van alle vormen van Wmo- en Jeugdwet-gefinancierde ondersteuning, soms zelfs per aanbieder gespecificeerd.

Waarom bieden gemeenten de lijsten openbaar aan?

Uit gesprekken met gemeenten blijkt dat het openbaar maken van tarievenlijsten vaak te maken heeft met de wens om professionals meer kostenbewust te maken. Daarbij wordt wel benadrukt dat alleen het publiceren en onder de aandacht brengen van tarieven niet voldoende is om kostenbewustzijn te creëren: hiervoor moeten professionals meer begeleid worden. Eén van de gesproken gemeenten geeft aan dat het publiceren van tariefafspraken niet alleen gebeurt voor het bevorderen van kostenbewustzijn, maar dat zij wettelijk verplicht zijn deze tarieven te publiceren, aangezien deze via een openbare aanbesteding verlopen.

Participatiewet

Tarievenlijsten voor de Participatiewet zijn meestal niet vindbaar op de website van de gemeente. Maximale vergoedingen voor veel ingezette ondersteuning in de Participatiewet worden echter jaarlijks vastgesteld en zijn openbaar vindbaar in de Staatscourant.

2.3. Hoe komen tarieven tot stand?

Uit de analyse van tarieven blijkt dat er geen uniformiteit bestaat in tarieven van Wmo en Jeugdhulp. In elke gemeente (of regio) lijken tarieven apart bepaald te worden. Uit gesprekken met gemeenten en regio's blijkt dat tarieven voor een belangrijk deel historisch bepaald zijn: tarieven worden bepaald op basis van het oude tarief en doorgaans vindt er jaarlijks indexering plaats. Ook het

gesprek met aanbieders is van invloed op de tariefstelling. Eens in de zoveel tijd worden tarieven volledig opnieuw bepaald. Dan wordt er vaak een reductie van het aantal productcodes doorgevoerd. Eén van de deelnemende gemeenten had voorheen ruim 1500 productcodes. Dit hebben zij drastisch vereenvoudigd. Aanbieders werden betrokken om nieuwe tarieven te bepalen, waarbinnen wat meer ruimte is voor differentiatie in de praktijk: een product krijgt een bredere definitie. Het is aan de aanbieder en professional om de ruimte binnen het product te gebruiken om te doen wat nodig is.

De AMvB reële kostprijzen wordt daarnaast ingezet door gemeenten in de tarifiering, maar het komt voor dat aanbieders aangeven dat de tarieven te laag zijn:

"We hebben zelfs aanbieders bij elkaar in een hok gezet. Laat maar zien wat je kostprijs is. Ze roepen allemaal: we komen niet uit hiermee. Wat heb je dan aan die wet reële tarieven?"

Inkoopprocessen kunnen daarom langdurige en ingewikkelde processen worden, waar relatie tussen aanbieder en gemeente op de proef gesteld wordt. Een tekort aan personeel bij aanbieders en financiële tekorten bij gemeenten zijn hierin moeilijk verenigbaar.

"Het tariefonderzoek is een extra opgave in je inkoopproces. Het maakt het moeilijk en risicovol. Als je aanbieders hebt die echt niet erin mee willen gaan dan kan je hele aanbesteding erop stuklopen. Dat is spannend aan het traject."

Uit gesprekken met de gemeenten blijkt dat er een behoefte bestaat aan coördinatie op landelijk niveau bij de tariefbepaling. Elke gemeente is in dezelfde periode bezig met het bepalen van tarieven, laat (kostbaar) tarief-onderzoek uitvoeren en besteden veel tijd aan productbeschrijvingen.

"Gemeenten berekenen dit allemaal zelfstandig. Iedereen vindt het wiel weer opnieuw uit."

"Het inkoopproces brengt veel onzekerheid met zich mee. Allerlei bureaus verdienen er goud geld mee; geld dat anders voor zorg ingezet zou ingezet worden. Ik zou toe willen naar landelijk vastgestelde parameters. Overhead, productiviteit. Als je daar landelijk richtlijnen voor hebt, die algemeen geaccepteerd worden, dan ga je er als gemeente niet meer op nat. En dan is het voor iedereen helder."

2.4. Hoe zijn tarieven opgebouwd?

De tarievenlijsten die wij geraadpleegd hebben voor deze verkenning geven beperkt inzicht in de opbouw van de tarieven. In enkele gemeenten wordt hierin wel volledig inzicht gegeven met uitgebreide productenboeken en prijsopbouw.

Opbouw volgens kostprijsmodel

Een aantal gemeenten geeft inzicht in de manier waarop (uur)tarieven zijn opgebouwd. Hier wordt meestal benoemd dat er gebruik wordt gemaakt van de (verplichte) opbouw volgens het kostprijsmodel van de AMvB reële kostprijzen. Belangrijkste elementen in de tarieven per eenheid (uurtarief/maandtarief) zijn:

- CAO en inschaling
- Opslagen
- Sociale lasten
- Overhead (personeel en materieel)
- Productiviteit/declarabiliteit
- Risico-opslag
- Overig
- Bij zorg waar spoed-inzet beschikbaar is, wordt de opslag voor inzetbaarheid bij spoed doorberekend in het tarief.

Opbouw samengestelde tarieven

Naast uurtarieven zijn er ook samengestelde tarieven in het sociaal domein. In onze verkenning hebben wij gekeken naar Beschermd Wonen. Tarieven Beschermd Wonen zijn vaak bepaald per etmaal, hoewel er ook gemeenten zijn die alleen maandelijkse of jaarlijkse tarieven per inwoner hebben bepaald. Tarieven Beschermd Wonen zijn sterk gedifferentieerd, ook binnen gemeenten. Dit heeft te maken met de opbouw van deze tarieven, die zijn samengesteld uit verschillende componenten:

- Wonen
- Begeleiding (individueel/in groep)
- Behandeling
- Dagbesteding
- Verpleging

Ook binnen de componenten bestaat veel variatie. Begeleiding kent bijvoorbeeld vele vormen: van een uur hulp bij praktische zaken per week tot intensieve GGZ-begeleiding tot begeleiding in een groep. Deze opbouw in componenten maakt dat er veel variatie is en 'Beschermd Wonen' niet als een product beschouwd moet worden, maar als een productgroep. De vraag 'wat kost beschermd wonen' kan dan ook eigenlijk niet beantwoord worden.

"Wij zeggen altijd: hoe compacter de tarievenlijst, hoe duidelijker. Maar voor trajectfinanciering is het wel logischer om meer tarieven te hebben."

Verschillende zwaarten binnen een product

Veel vormen van ondersteuning (zoals ambulante begeleiding, persoonlijke verzorging) kennen verschillende zwaarten van ondersteuning. Zwaardere ondersteuning is altijd kostbaarder. De variabele hierin is de functieschaal van de professional, die doorgaans dan weer gekoppeld is aan opleiding. Een MBO-2 professional wordt bijvoorbeeld ingeschaald op schaal 3 in de CAO Sociaal werk, een HBO-geschoolde professional op schaal 8 of 9. Zwaardere ondersteuning vraagt om een andere professional met een hoger tarief.

Bij tarieven waar dit relevant is (bijv. bij dagbesteding, groepsbehandeling), wordt groeps grootte (aantal professionals per groep) meegewogen in het tarief per eenheid. Hoe lichter de hulpvraag, hoe groter de groep per professional, hoe lager het tarief.

Hoewel sommige gemeenten en regio's zeer uitgebreide productbeschrijvingen maken en zo onderscheid maken in zwaarte van ondersteuning, wordt benadrukt dat aanbieders vaak andere definities hanteren dan de gemeente, ook wanneer producten uitgebreid beschreven zijn. Dit leidt dan tot discussies over de in te zetten zorg. Een gemeente geeft aan dat zij om deze reden zijn overgegaan tot een eenvoudiger structuur met minder differentiatie. Aanbieders hebben dan voor een gemiddeld tarief meer ruimte om zwaardere/lichtere ondersteuning te bieden.

PGB-tarieven

Opvallend in de tarievenlijsten is dat PGB-tarieven lager zijn dan de tarieven Zorg in Natura (ZIN), waarbij er vaak een onderscheid gemaakt wordt door PGB-professional (meestal 70-80% van het tarief Zorg in Natura), PGB-ZZP (vaak lager tarief dan PGB-professional) en PGB in het netwerk (lager tarief dan PGB-ZZP). Gemeenten geven aan dat zij verwachten dat deze partijen een lagere overhead dragen dan gecontracteerde aanbieders en daarom een lager tarief hanteren. Eén van de gesproken gemeenten geeft aan dat er ook een ontmoedigingsprincipe achter zit: het is voor de gemeente gemakkelijker als men gebruik maakt van de gecontracteerde aanbieders.

"We hebben geen ontmoedigingsbeleid. Maar het kost wijkteams heel veel tijd om een PGB af te geven. PGB heeft ook nadelen, ook voor cliënten, want je moet in staat zijn een PGB te beheren."

Eén product, meerdere financieringsbronnen, andere prijs

Het valt op dat wanneer een product zowel wordt aangeboden in de jeugdhulp als in de Wmo, dat er toch twee verschillende tarieven zijn, hoewel het verschil vaak minimaal is. Een voorbeeld hiervan is persoonlijke verzorging. In de meeste vallen is het tarief voor jeugdhulp hierin iets hoger, hoewel ook hierop uitzonderingen zijn. In gesprek met gemeenten komt naar voren dat de uitvoering bij andere professionals en organisaties belegd is, waardoor er andere tariefafspraken gemaakt moeten worden.

Indexering

Een andere bepaling in de (verandering van) tarieven is jaarlijkse indexering, wat in de regel een tariefstijging van enkele procenten betekent. Het verschilt per gemeente of hier een landelijke standaard in gevolgd wordt, maar vaak wordt gebruikgemaakt de OVA-indexering voor loonkosten.

Differentiatie van tarieven

In de regel worden tarieven complexer, naarmate zorg complexer wordt. Binnen complexe GGZ-zorg is er bijvoorbeeld meer variatie en wat er nodig is per cliënt is meer afhankelijk van de persoonlijke situatie, meer dan bij een relatief uniforme hulpvorm als huishoudelijke hulp. Eén van de gemeenten geeft aan dat wanneer aanbieders een sterke lokale positie hebben, dat er meer differentiatie zal zijn. Een aanbieder heeft dan meer mogelijkheden om het aanbod te verbreden. Deels kan hier een inhoudelijke motivatie achter liggen: een breder aanbod biedt mogelijkheden om maatwerk te bieden. Maar een financiële motivatie ligt ook voor de hand; een groter aanbod kan ook bijdragen aan hogere omzet.

2.5. Categorisering van tarieven

In de analyse van tarieven viel op dat er herkenbaarheid is in de codering die gebruikt wordt voor bepaalde producten. De meest gebruikte categorisering is die van de iStandaarden. De iStandaarden is een landelijk bepaalde product-categorisering voor o.a. gemeentelijke ondersteuning vanuit zowel jeugdhulp als Wmo. We merken echter op dat gemeenten deze categorisering niet altijd op dezelfde manier gebruiken. Hoewel de productcode vaak wel een sterke aanwijzing is voor het type product, kunnen prijzen in twee gemeenten (of regio's) met dezelfde productcode niet zomaar bij elkaar gezet worden. Soms lijkt er enige willekeur te zijn in het gebruik van productcodes. Met name bij beschermd wonen is dezelfde productcode soms gebruikt voor een intramuraal en extramuraal product.

Het productcodeboek van iStandaarden kent een zeer omvangrijk aanbod van producten. Waar de iStandaarden zeer veel verschillende producten binnen een productcategorie kent, beperken gemeenten en regio's zich meestal tot een beperkt aantal (bijv: licht, midden, zwaar). Bij persoonlijke verzorging zijn er in totaal 30 productcodes volgens de iStandaarden: 14 productcodes Wmo en 16 voor jeugd. Gemeenten en regio's hanteren er meestal maar twee (of twee per financieringsbron). Gemeenten lijken dus zelf de complexiteit te verlagen door overkoepelende producten en tarieven te bepalen voor productgroepen. Welke dat zijn, verschilt dan weer per gemeente.

2.6. Wlz en Zvw

In deze verkenning hebben wij met name aandacht besteed aan gemeentelijk gefinancierde ondersteuning. Tarieven in de Wlz en Zorgverzekeringswet zijn logischerwijs niet lokaal bepaald en tarieven zijn gedeeltelijk openbaar te vinden. Ze zijn daarom ook makkelijk op te nemen in een nieuwe Maatschappelijke Prijslijst. Voor deze verkenning laten we ze daarom ook buiten beschouwing.

3 Aanpak inventarisatie prijzen

Het hart van deze verkenning bestond uit het vinden van een aanpak om uit een veelheid van complexe prijsinformatie te komen tot heldere en betrouwbare prijsinformatie die in de presentatie aansluit bij de beoogde hoofdgebruiker van de Maatschappelijke Prijslijst: de professional die afwegingen maakt rond casuïstiek. Gaandeweg hebben we daarvoor de onderstaande aanpak in vijf stappen ontwikkeld. In elk van de vijf stappen gaat informatie in wezen door verschillende filters: is de gevonden informatie duidelijk genoeg? is de informatie vergelijkbaar? is de informatie van voldoende kwaliteit (bijv. niet te oud, voldoende helder omschreven)?

1) Samenbrengen uit bronnen

Vanuit verschillende bronnen brengen we prijsinformatie samen in een spreadsheet.

- Bron 1: internet / bron 2: aangeleverd door gemeenten.
- Prijzen worden op gelijke noemer gebracht (€ per uur, dag, etc.; filter #1).
- Overnemen informatie rond verschillende 'prijs-elementen': prijs (eurobedrag), eenheid, jaar, activiteit/titel, gebruikte (standaard)codering.
- Uit diverse bronnen informatie over activiteiten inventariseren.

2) Analyseren & coderen

Om prijsinformatie te bundelen wordt de ruwe informatie omgezet in bewerkbare informatie.

- Inventariseren en bepalen logische eigen codering.

- Eigen codering per prijs aanbrengen obv. productnaam/beschrijving + standaardcode (filter #2: niet bruikbare of afwijkende prijzen niet coderen).
- Prijzen die niet te duiden zijn of sterk verouderd zijn buiten beschouwing laten.

3) Ordenen

Van bewerkbare informatie wordt omgezet naar bruikbare basisinformatie voor op het eindproduct: de Maatschappelijke Prijslijst.

- Prijzen naar een peiljaar omrekenen m.b.v. landelijke indexatieratio's.
- Alleen bruikbare prijsinformatie overnemen en ordenen (bijv. van laag naar hoog; filter #3).

4) Beoordeling

Voordat de finale stap gezet kan worden, vind een laatste beoordeling plaats (filter #4).

- Blijven er voldoende prijzen over om een 'landelijke prijs' te beschrijven? Oftewel: is er voldoende basis voor een presentatie op de Maatschappelijke Prijslijst?
- Opvallende uitschieters nader onderzoeken.

5) Presentatie per deelprijs

Per deelprijs wordt apart een spreadsheet per deelprijs een fiche opgesteld.

- Per fiche worden passende categorisering van de gevonden prijzen gekozen.
- Aanvullen kwalitatieve informatie (naam prijs, kenmerken financier, waarschuwingen) wordt beschreven.

4 Maatschappelijke Prijslijst: eerste uitwerking

In deze verkenning zijn 10 producten/diensten geselecteerd. Deze tarieven zijn in de eerste plaats bepaald door producten het meest worden ingezet vanuit de Doorbraakmethode van het Instituut voor Publieke Waarden (IPW). Hiervoor is een database van interventies van de doorbraakteams van IPW geraadpleegd. Vervolgens zijn een aantal veelvoorkomende hulpvormen toegevoegd, die de bij deze verkenning betrokken onderzoekers vaak terugzien in casusanalyses. De selectie is voorgelegd aan de begeleidingsgroep van dit onderzoek. De tarieven hebben wij volgens de aanpak zoals beschreven in het voorgaande hoofdstuk uitgewerkt in 'fiches', waarin mediaan-tarieven en bandbreedtes zijn weergegeven.

Product	Financieringsbron
1. Eerstelijns professional (toegang/wijkteam)	Gemeente
2. Ambulante begeleiding Jeugd	Jeugdwet (en Wlz)
Ambulante begeleiding volwassenen	Gemeente Wmo (en Wlz)
3. Kortdurend verblijf jeugd	Gemeente Jeugdwet
Kortdurend verblijf volwassenen	Gemeente Wmo
4. Beschermd wonen	Gemeente Wmo
5. Dagbesteding jeugd	Gemeente Jeugdwet
Dagbesteding volwassenen	Gemeente Wmo (en Wlz)
6. Maatschappelijke opvang	Gemeente
7. Huishoudelijke hulp	Gemeente Wmo
8. Persoonlijke verzorging Jeugd	Gemeente Jeugdwet (en Wlz)
Persoonlijke verzorging Volwassenen	Gemeente Wmo (en Wlz, Zvw)
9. Bewindvoering	Gemeente Participatiewet
10. Budgetcoaching	Gemeente Participatiewet

Alle genoemde tarieven in dit hoofdstuk zijn voor peiljaar 2021, of zijn daar door middel van indexatie naar teruggerekend.

Voor wie?

Deze verkenning is primair bedoeld om de haalbaarheid van een Maatschappelijke Prijslijst te onderzoeken. De uiteindelijke Maatschappelijke Prijslijst beoogt vooral gebruik door professionals in het sociaal domein, om een inschatting te kunnen maken van de kosten van zorg en ondersteuning. Daarnaast kan het hulpmiddel gebruikt worden door onderzoekers, bijvoorbeeld wanneer er geen gemeentelijke tarieven voorhanden zijn of er analyses op landelijk niveau gemaakt worden. De Maatschappelijke Prijslijst is *niet* bedoeld als 'benchmark' en om te duiden wat een lage of hoge, goede of minder goede prijs is. Het is dan ook geen instrument voor onderhandelingen over tarieven tussen

aanbieders en gemeenten. In de algemene maatregel van bestuur (AMvB) Reële Kostprijzen is vastgelegd hoe tarieven opgebouwd moeten worden. Dat is een lokale verantwoordelijkheid, waarin ook lokale omstandigheden en overwegingen een plek krijgen.

2.1. Ambulante begeleiding

Ambulante begeleiding is een veel ingezette vorm van hulp voor zowel jeugdigen (Jeugdwet) als volwassenen (Wmo). Ook wordt ambulante begeleiding in bepaalde gevallen door de Wlz vergoed.

"Onder begeleiding vallen de activiteiten waarmee een persoon wordt ondersteund bij het uitvoeren van algemene dagelijkse levensverrichtingen en bij het aanbrengen en behouden van structuur in en regie over het persoonlijk leven." (Zorginstituut Nederland)

In de landelijk vastgestelde iStandaard productenlijst wordt gesproken van 'Begeleiding' in de Wmo en 'Jeugdhulp ambulant' in de Jeugdwet. Titels die gemeenten en regio's gebruiken voor ambulante begeleiding:

- Ambulante begeleiding
- Begeleiding
- Jeugdhulp ambulant
- Persoonlijke ondersteuning
- Zelfstandig leven

Voor ambulante begeleiding gelden in de regel meerdere zwaarten. Meestal zijn dit drie zwaarten. Bij hogere complexiteit is soms meer specialistische zorg nodig. Meer specialistische ambulante begeleiding is kostbaarder, omdat er een professional wordt ingezet met een hoger uurtarief (bijv. Postmaster-Hbo-geschoold t.o.v. Mbo-geschoold). In één van de gesproken gemeenten zijn er veel discussies geweest over wat nu precies reguliere en specialistische

begeleiding is. Zij geven aan dat zij niet meer dan twee vormen aanbieden (regulier en plus), omdat meer differentiatie tot veel discussie zou leiden over wanneer wat ingezet wordt.

Tarieven Wmo

In deze verkenning hebben wij voor de Wmo bij 19 regio's en gemeenten tarieven gevonden voor ambulante begeleiding basis. Bij 17 is een 'midden/plus' tarief gevonden. Bij 5 is een derde tarief gevonden. Deze zijn in onderstaande fiches uitgewerkt.

Tarieven Jeugdwet

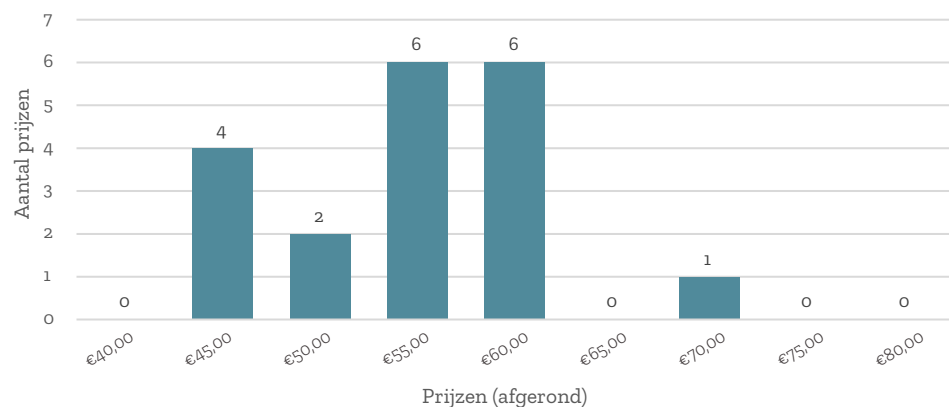
In deze verkenning hebben wij voor jeugd bij 17 regio's en gemeenten tarieven gevonden voor ambulante begeleiding basis/regulier/licht. Bij 15 is een 'midden' tarief gevonden. Bij 8 is een derde tarief gevonden. Deze zijn in onderstaande fiches uitgewerkt.

Figuur 1 Ambulante begeleiding Wmo - regulier/basis

Financiering Gemeente - Wmo

Prijs € 56,00 per uur (afgerond op hele euro's)
 laagste prijs € 43,00 -23%
 hoogste prijs € 68,00 +21%

Spreading van 19 geïnventariseerde prijzen

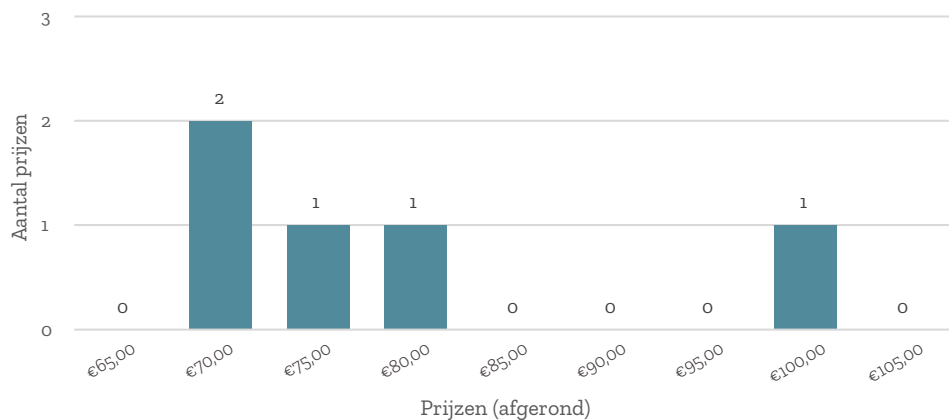

Figuur 3 Ambulante begeleiding Wmo - zwaar/specialistisch

Financiering Gemeente - Wmo

Prijs € 77,00 per uur (afgerond op hele euro's)
 laagste prijs € 68,00 -12%
 hoogste prijs € 100,00 +29%

Spreading van 5 geïnventariseerde prijzen

Figuur 2 Ambulante begeleiding Wmo - midden

Financiering Gemeente - Wmo

Prijs € 70,00 per uur (afgerond op hele euro's)
 laagste prijs € 54,00 -23%
 hoogste prijs € 82,00 +16%

Spreading van 17 geïnventariseerde prijzen

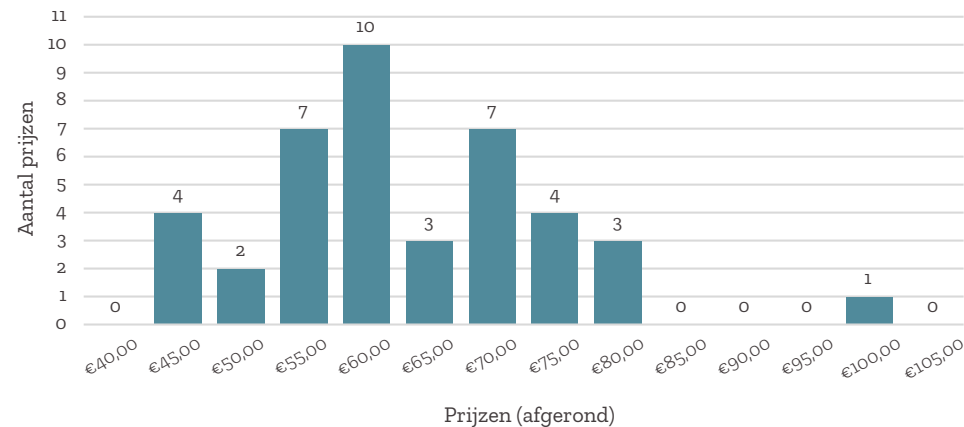

Figuur 4 Ambulante begeleiding Wmo - totaal

Financiering Gemeente - Wmo

Prijs € 59,00 per uur (afgerond op hele euro's)
 laagste prijs € 43,00 -27%
 hoogste prijs € 100,00 +70%

Spreading van 41 geïnventariseerde prijzen

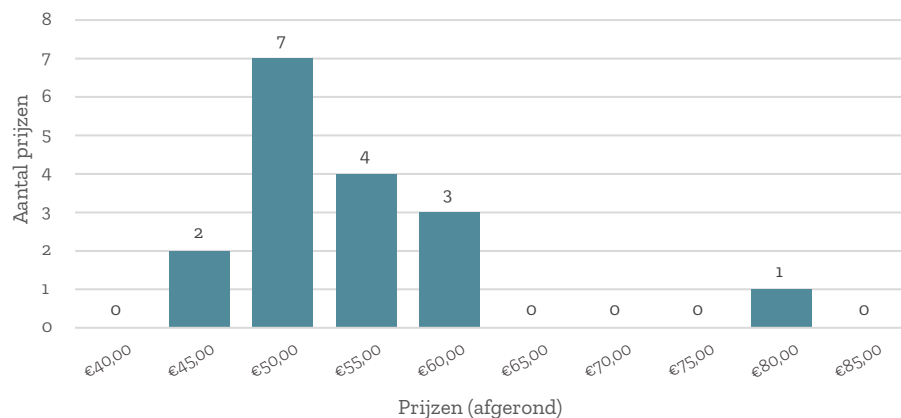

Figuur 5 Ambulante begeleiding jeugd - regulier/basis

Financiering Gemeente - Jeugdwet

Prijs € 52,00 per uur (afgerond op hele euro's)
 laagste prijs € 43,00 -17%
 hoogste prijs € 79,00 +52%

Spreiding van 17 geïnventariseerde prijzen

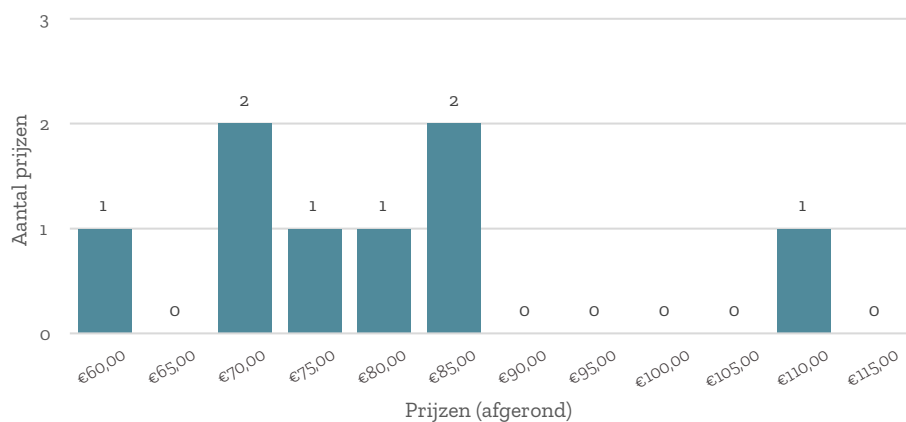

Figuur 7 Ambulante begeleiding jeugd - zwaar/specialistisch

Financiering: Gemeente - Jeugdwet

Prijs € 80,00 per uur (afgerond op hele euro's)
 laagste prijs € 61,00 -24%
 hoogste prijs € 112,00 +41%

Spreiding van 8 geïnventariseerde prijzen

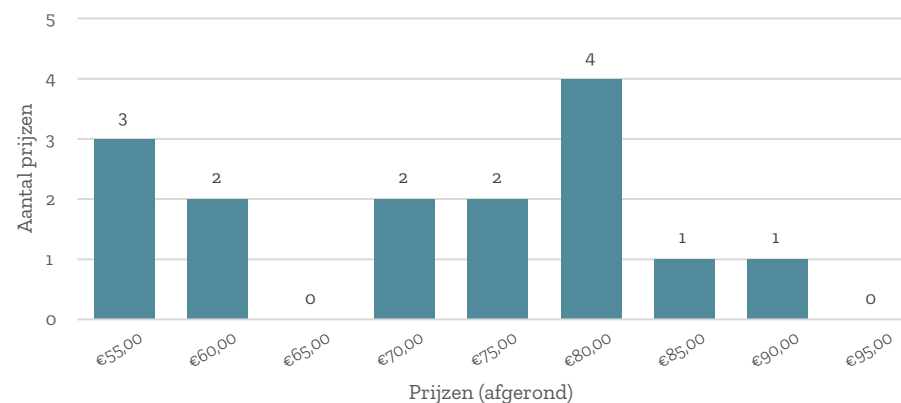

Figuur 6 Ambulante begeleiding jeugd - midden/plus

Financiering Gemeente - Jeugdwet

Prijs € 73,00 per uur (afgerond op hele euro's)
 laagste prijs € 56,00 -24%
 hoogste prijs € 88,00 +19%

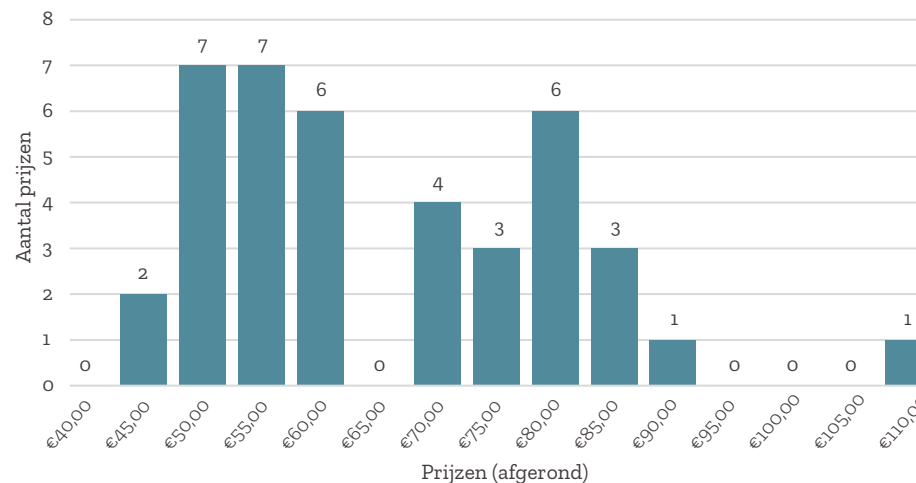
Spreiding van 15 geïnventariseerde prijzen

Figuur 8 Ambulante begeleiding jeugd - totaal

Financiering: Gemeente - Jeugdwet

Prijs € 56,00 per uur (mediaan afgerond op hele euro's)
 laagste prijs € 43,00 -23%
 hoogste prijs € 112,00 +99%

2.2. Persoonlijke verzorging

Persoonlijke verzorging is een veel ingezette vorm van hulp voor zowel jeugdigen (Jeugdwet) als volwassenen (Wmo). Ook wordt kortdurend verblijf in bepaalde gevallen door de Wlz of de vanuit de zorgverzekering vergoed. Er zijn dus vier bronnen waar vanuit persoonlijke verzorging vergoed wordt.

“Bij persoonlijke verzorging gaat het om het ondersteunen of overnemen van zelfzorg bij mensen met een aandoening of beperking. Persoonlijke verzorging is gericht op het opheffen van het tekort aan zelfredzaamheid van de cliënt. Dit kan ook inhouden dat de cliënt wordt gestimuleerd om deze activiteiten zelf te doen en aan te leren.”

■ Zorginstituut Nederland

In de landelijk vastgestelde iStandaarden-productenlijst wordt de term ‘persoonlijke verzorging’ gehanteerd voor zowel volwassenen als jeugd. Benamingen die regio’s en gemeenten gebruiken voor persoonlijke verzorging:

- Persoonlijke verzorging
- Zelfstandig leven
- Ambulante verzorging
- Ondersteuning bij Algemene Dagelijkse Levensverrichtingen (ADL)
- Verzorging en begeleiding

Persoonlijke verzorging kent in de meeste regio’s en gemeenten één, soms twee vormen (regulier en plus/zwaar). Meer specialistische ambulante begeleiding is kostbaarder, omdat er een professional wordt ingezet met een hoger uurtarief (bijv. Postmaster-Hbo-geschoold t.o.v. Mbo-geschoold).

Tarieven Wmo

In deze verkenning hebben wij voor de Wmo bij 12 regio’s en gemeenten tarieven gevonden voor persoonlijke verzorging regulier/licht. Bij 4 regio’s en gemeenten is een tarief voor specialistisch/zwaar gevonden.

Tarieven Jeugdwet

In deze verkenning hebben wij voor jeugd bij 20 regio’s en gemeenten tarieven gevonden voor persoonlijke verzorging regulier/licht. Bij 8 regio’s en gemeenten is een tarief voor persoonlijke verzorging specialistisch gevonden.

Figuur 9 Persoonlijke verzorging Wmo - regulier

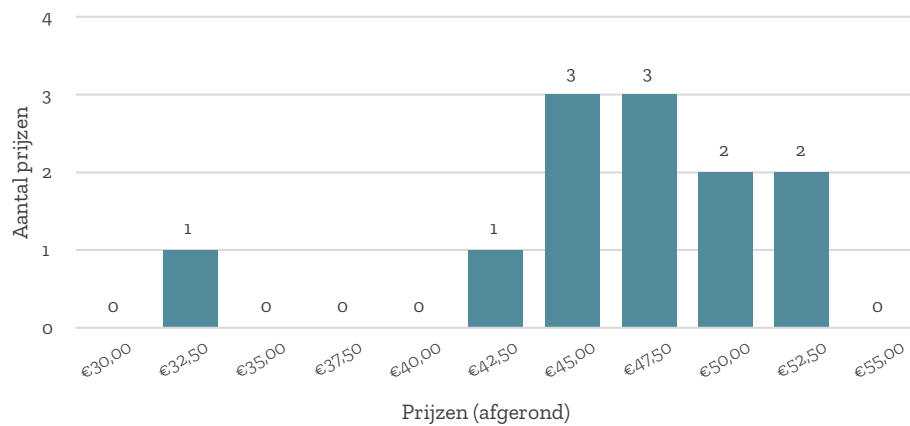
Financiering Gemeente - Wmo

Prijs € 48,00 per etmaal (mediaan, afgerond op hele euro's)

laagste prijs € 32,00 -34%

hoogste prijs € 52,00 +8%

Spreading van 12 geïnventariseerde prijzen

Figuur 10 Persoonlijke verzorging Wmo - plus

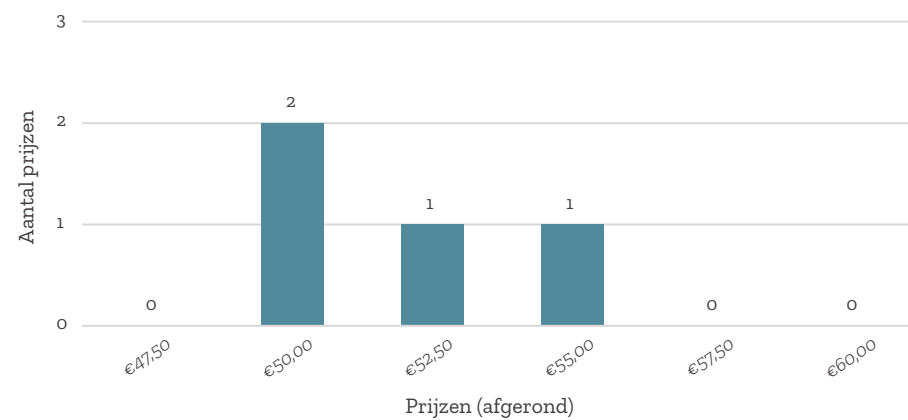
Financiering Gemeente - Wmo

Prijs € 51,00 per uur (afgerond op hele euro's)

laagste prijs € 50,00 -2%

hoogste prijs € 54,00 +6%

Spreading van 4 geïnventariseerde prijzen

Figuur 11 Persoonlijke verzorging Wmo - totaal

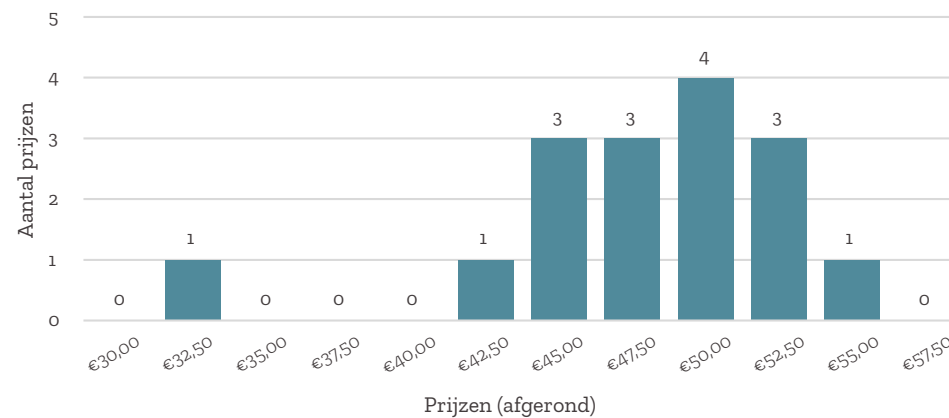
Financiering Gemeente - Wmo

Prijs € 49,00 per etmaal (mediaan, afgerond op hele euro's)

laagste prijs € 32,00 -35%

hoogste prijs € 54,00 +10%

Spreading van 16 geïnventariseerde prijzen

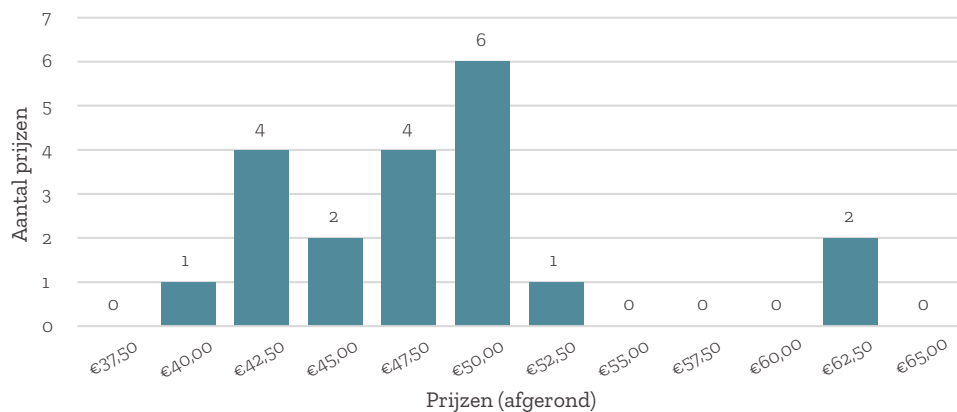

Figuur 12 Persoonlijke verzorging jeugd - licht

Financiering Gemeente - Jeugd

Prijs € 48,00 per etmaal (mediaan, afgerond op hele euro's)
 laagste prijs € 39,00 -19%
 hoogste prijs € 64,00 +33%

Spreiding van 20 geïnventariseerde prijzen

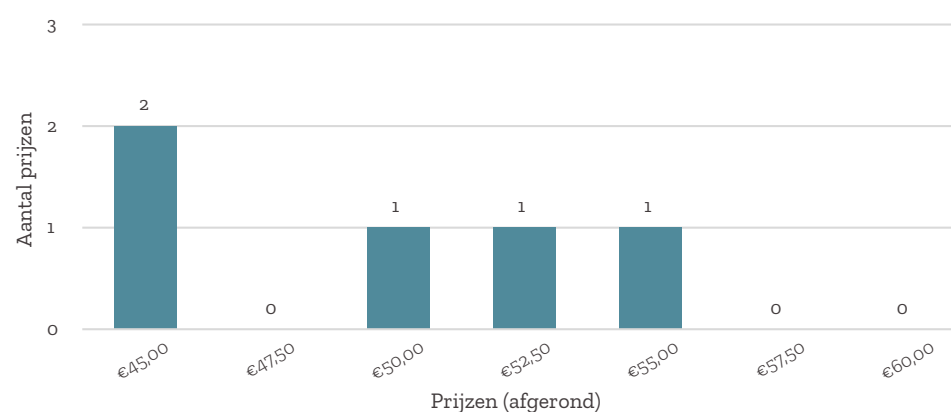

Figuur 13 Persoonlijke verzorging jeugd - plus

Financiering Gemeente - Jeugd

Prijs € 50,00 per etmaal (mediaan, afgerond op hele euro's)
 laagste prijs € 45,00 -10%
 hoogste prijs € 54,00 +8%

Spreiding van 5 geïnventariseerde prijzen

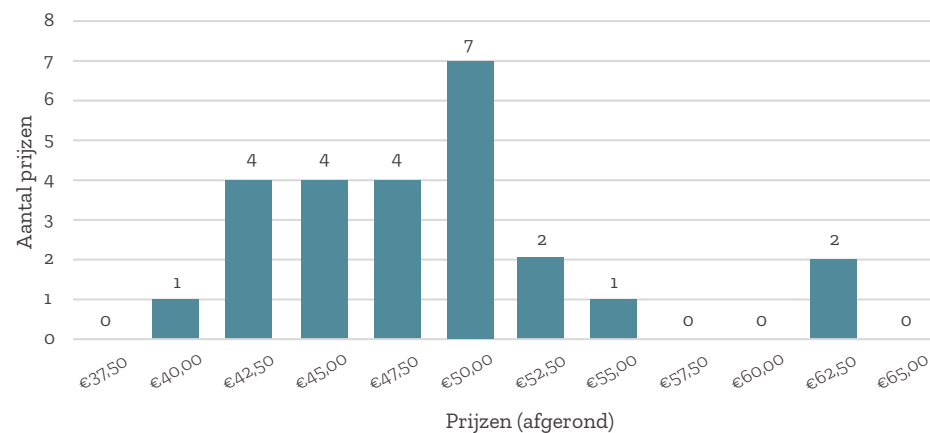

Figuur 14 Persoonlijke verzorging jeugd - totaal

Financiering Gemeente - Jeugdwet

Prijs € 48,00 per etmaal (mediaan, afgerond op hele euro's)
 laagste prijs € 39,00 -19%
 hoogste prijs € 64,00 +33%

Spreiding van 25 geïnventariseerde prijzen

2.3. Kortdurend verblijf

Kortdurend verblijf (ook wel logeren, logeeropvang) is een veel ingezette vorm van hulp voor zowel jeugdigen (Jeugdwet) als volwassenen (Wmo). Ook wordt kortdurend verblijf in bepaalde gevallen door de zorgverzekering vergoed. Er zijn dus drie bronnen waar vanuit kortdurend verblijf wordt vergoed.

"Onder logeeropvang valt logeerverblijf, het verstrekken van eten en drinken, het schoonhouden van de logeerruimte en andere ruimten waarvan de verzekerde tijdens zijn verblijf gebruik maakt, en roerende voorzieningen."

(Zorginstituut Nederland)

In de landelijk vastgestelde iStandaard productenlijst wordt gesproken van 'kortdurend verblijf' voor volwassenen en 'logeren' voor jeugd. Titels die gebruikt worden voor kortdurend verblijf:

- Kortdurend verblijf
- Logeren
- Logeeropvang
- Verblijf kort

Kortdurend verblijf kent in de meeste gemeenten verschillende vormen/zwaarten. Bij hogere complexiteit is soms meer specialistische zorg nodig. Kortdurend verblijf bestaat vaak uit meerdere componenten, die opgeschaald worden op basis van de hulpvraag. Deze componenten betreffen in ieder geval de verblijfscomponent, dagactiviteiten en begeleiding.

Tarieven Wmo

In deze verkenning hebben wij voor de Wmo bij 16 gemeenten tarieven gevonden voor kortdurend verblijf regulier/licht. Bij 5 gemeenten is een tarief voor kortdurend verblijf specialistisch/zwaar gevonden.

Tarieven specifiek voor ouderen hebben wij niet meegenomen. Voor ouderen zijn er vaak aparte tarieven, die in de regel veel lager liggen dan voor volwassenen. Uit een gesprek met een gemeente waar het tarief twee keer zo laag ligt bij ouderen, blijkt dat het gaat om een andere hulpvorm bij ouderen.

"Het is een definitiekwestie. Bij ouderen zien we het als verlenging van respijtzorg, bij volwassenen is het tijdelijk verblijf. Dat zijn echt twee heel verschillende dingen."

Tarieven Jeugdwet

In deze verkenning hebben wij voor jeugd bij 15 regio's en gemeenten tarieven gevonden voor kortdurend verblijf regulier/licht. Bij 9 regio's en gemeenten is een tarief voor kortdurend verblijf specialistisch/zwaar gevonden.

Figuur 15 Kortdurend verblijf Wmo - regulier

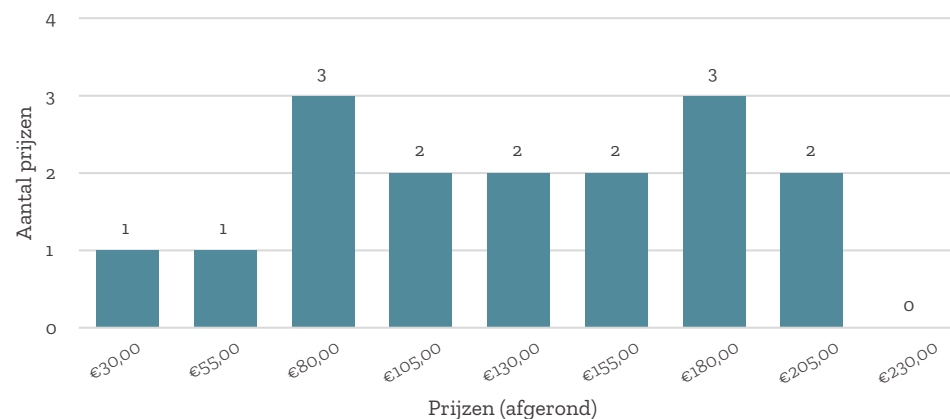
Financiering Gemeente - Wmo

Prijs € 120,00 per etmaal (mediaan, afgerond op hele euro's)

laagste prijs € 31,00 -74%

hoogste prijs € 201,00 +68%

Spreading van 16 geïnventariseerde prijzen

Figuur 16 Kortdurend verblijf Wmo - zwaar

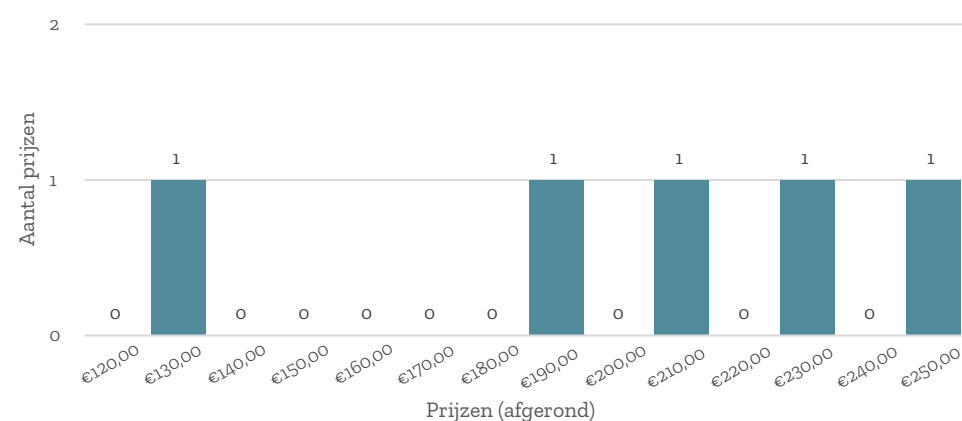
Financiering Gemeente - Wmo

Prijs € 206,00 per etmaal (mediaan, afgerond op hele euro's)

laagste prijs € 133,00 -35%

hoogste prijs € 247,00 +20%

Spreading van 5 geïnventariseerde prijzen van 45 gemeenten

Figuur 17 Kortdurend verblijf Wmo - totaal

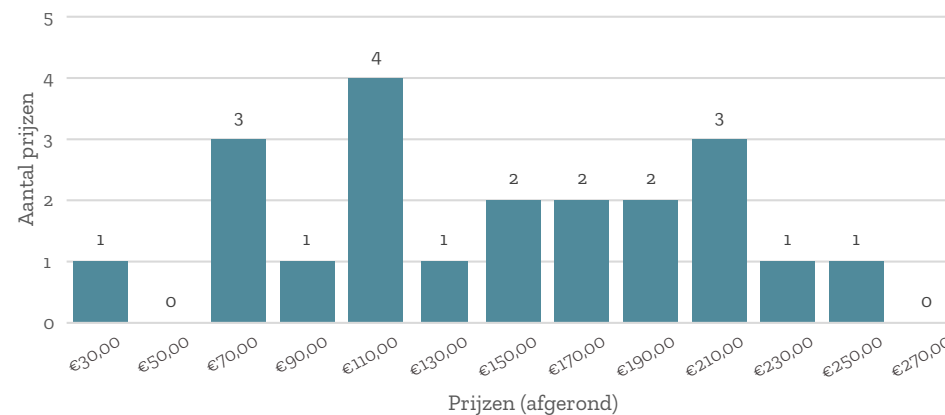
Financiering Gemeente - Wmo

Prijs € 145,00 per etmaal (mediaan, afgerond op hele euro's)

laagste prijs € 31,00 -79%

hoogste prijs € 247,00 +71%

Spreading van 21 geïnventariseerde prijzen

Figuur 18 Kortdurend verblijf jeugd - regulier

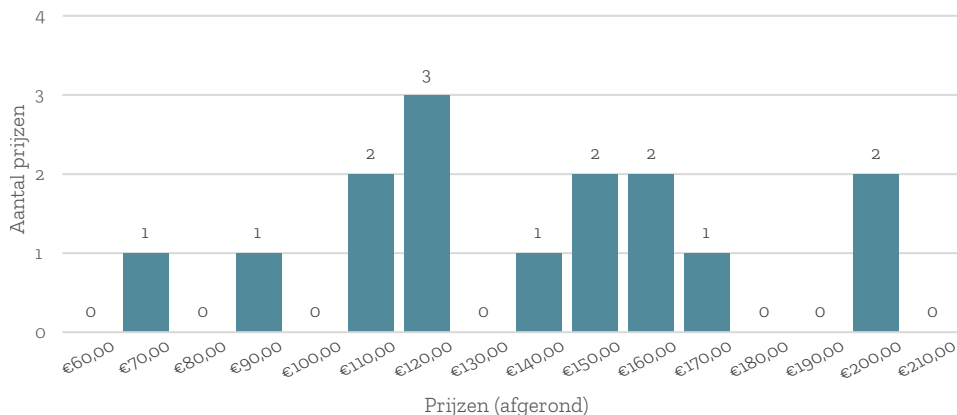
Financiering Gemeente - Jeugdwet

Prijs € 141,00 per etmaal (mediaan, afgerond op hele euro's)

laagste prijs € 67,00 -53%

hoogste prijs € 201,00 +43%

Spreiding van 15 geïnventariseerde prijzen

Figuur 20 Kortdurend verblijf jeugd - totaal

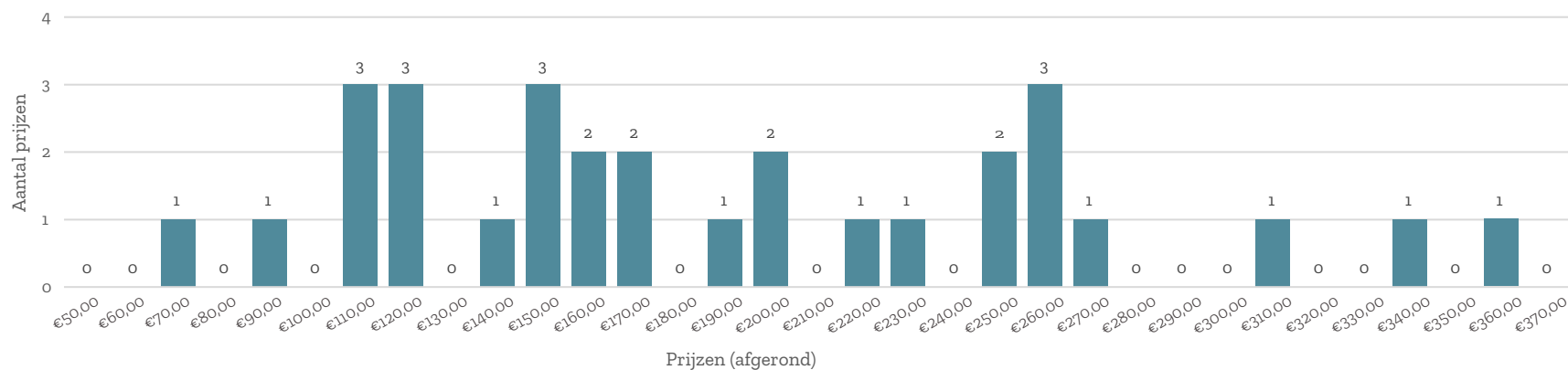
Financiering Gemeente - Jeugdwet

Prijs € 158,00 per etmaal (mediaan, afgerond op hele euro's)

laagste prijs € 67,00 -58%

hoogste prijs € 358,00 +127%

Spreiding van 30 geïnventariseerde prijzen

Figuur 19 Kortdurend verblijf jeugd - zwaar

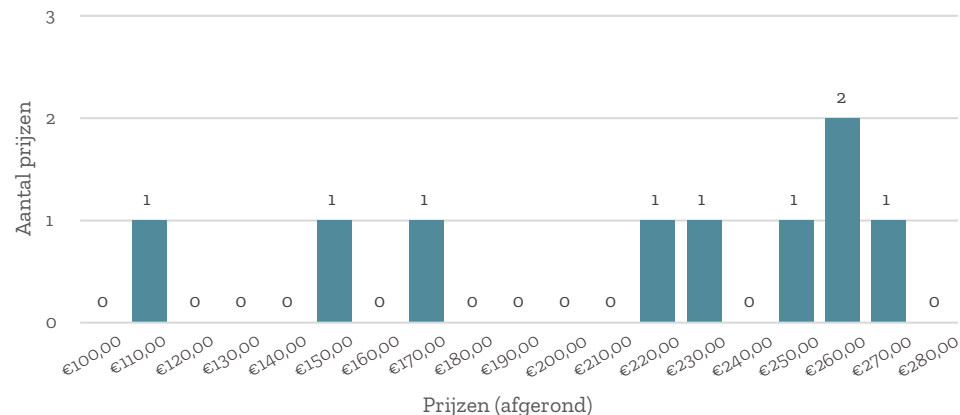
Financiering Gemeente - Jeugdwet

Prijs € 232,00 per etmaal (mediaan, afgerond op hele euro's)

laagste prijs € 113,00 -51%

hoogste prijs € 267,00 +15%

Spreiding van 9 geïnventariseerde prijzen

2.4. Huishoudelijke hulp

Huishoudelijke hulp (ook wel: hulp in de huishouding) is een veel ingezette vorm van hulp voor volwassenen (Wmo). Ook wordt huishoudelijke hulp in bepaalde gevallen door de Wlz vergoed.

Huishoudelijke hulp omvat hulp bij het schoonhouden van de woonruimte "en andere huishoudelijke taken zoals het klaarmaken van maaltijden, het doen van de was en strijken." (Zorginstituut Nederland)

In de landelijk vastgestelde iStandaard productenlijst wordt gesproken van 'Huishoudelijke hulp'. Huishoudelijke hulp kent in de meeste regio's en gemeenten één of twee vormen; regulier en zwaar/specialistisch. Benamingen die gebruikt worden voor het product huishoudelijke hulp:

- Huishoudelijke hulp
- Thuisondersteuning
- Hulp bij het huishouden
- Huishoudelijke ondersteuning
- Thuishulp
- Schoonmaakwerkzaamheden (met lichte ondersteuning)
- Begeleiding huishoudelijk
- Schoon en leefbaar huis
- Wasverzorging
- Voeren van een huishouden
- Regie op een schoon huis
- Huishoudelijke werkzaamheden
- Organisatie van het huishouden

Tarieven Wmo

In deze verkenning hebben wij voor de Wmo bij 18 regio's en gemeenten tarieven gevonden voor huishoudelijke hulp (regulier). Bij 7 regio's en gemeenten is een tarief gevonden voor huishoudelijke hulp plus/zwaar.

Figuur 21 Huishoudelijke hulp - regulier/basis

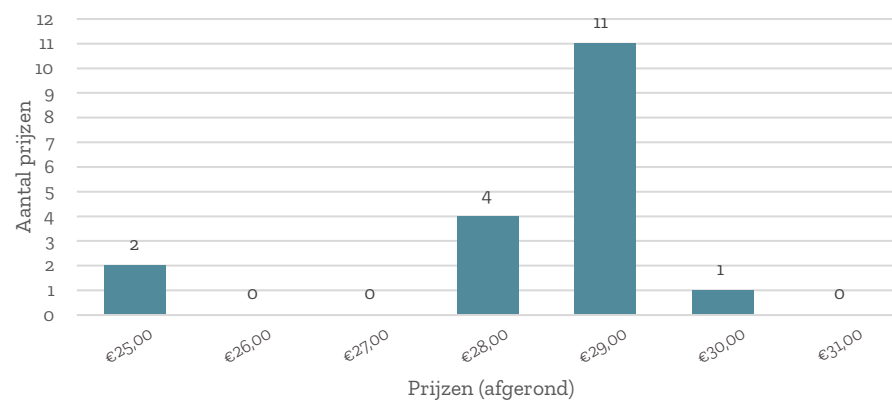
Financiering Gemeente - Wmo

Prijs € 29,00 per uur (mediaan, afgerond op hele euro's)

laagste prijs € 25,00 -13%

hoogste prijs € 30,00 +5%

Spreiding van 18 geïnventariseerde prijzen

Figuur 22 Huishoudelijke hulp - plus/HH2

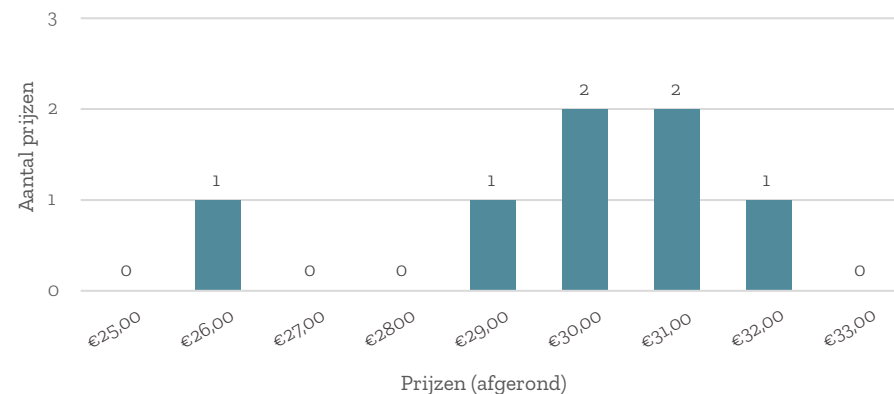
Financiering Gemeente - Wmo

Prijs € 30,00 per uur (mediaan, afgerond op hele euro's)

laagste prijs € 26,00 -14%

hoogste prijs € 32,00 +6%

Spreiding van 7 geïnventariseerde prijzen

Figuur 23 Huishoudelijke hulp - totaal

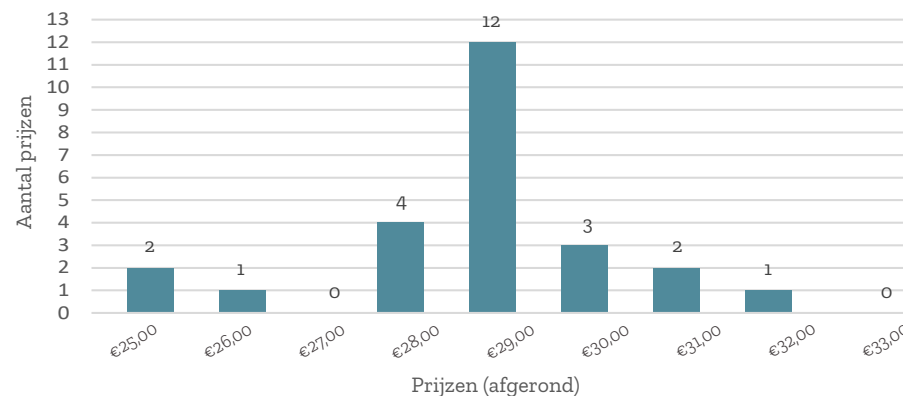
Financiering Gemeente - Wmo

Prijs € 29,00 per uur (mediaan, afgerond op hele euro's)

laagste prijs € 25,00 -13%

hoogste prijs € 32,00 +10%

Spreiding van 25 geïnventariseerde prijzen

2.5. Dagbesteding

Dagbesteding is een veel ingezette vorm van hulp voor zowel volwassenen (Wmo) als jeugdigen (Jeugdwet). Ook wordt dagbesteding in bepaalde gevallen door de Wlz vergoed.

"Dagbesteding bestaat uit activiteiten overdag met een groep mensen, onder begeleiding van professionals. U ontmoet andere mensen en heeft een zinvolle invulling van uw dag. Dagbesteding kan ook helpen om mantelzorger(s) te ontlasten." (Regelhulp Ministerie van VWS)

In de landelijk vastgestelde iStandaard productenlijst wordt gesproken van 'dagbesteding', waarin de Wmo onderscheid wordt gemaakt tussen regulier en specialistisch en in de Jeugdwet tussen licht, middel en zwaar. Benamingen die regio's en gemeenten gebruiken voor het product zijn:

- Dagbesteding
- Dagactiviteit
- Begeleiding groep
- Dagopvang
- Begeleiding in groepsverband
- Groepsactiviteit
- Begeleiding maatschappelijke deelname
- Ondersteuning bij activiteiten dag

Dagbesteding kent in de meeste gemeenten twee of drie vormen; licht, middel, en zwaar/specialistisch

Tarieven Wmo

In deze verkenning hebben wij voor de Wmo bij 18 regio's en gemeenten tarieven gevonden voor dagbesteding (licht). Bij 12 gemeenten is een tarief gevonden voor dagbesteding (midden). Bij 7 regio's en gemeenten is een tarief voor dagbesteding (zwaar/specialistisch) gevonden.

Tarieven Jeugdwet

In deze verkenning hebben wij voor de Wmo bij 18 regio's en gemeenten tarieven gevonden voor dagbesteding (licht). Bij 12 regio's en gemeenten is een tarief gevonden voor dagbesteding (midden). Bij 4 gemeenten is een tarief voor dagbesteding (zwaar/specialistisch) gevonden.

Figuur 24 Dagbesteding Wmo - licht

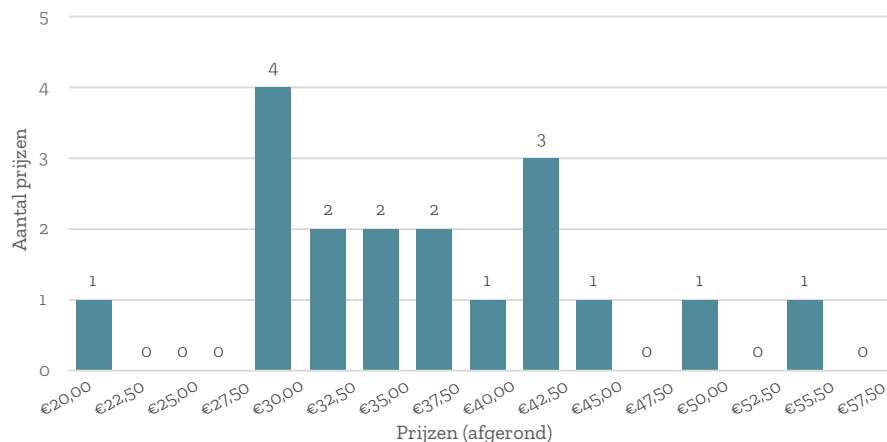
Financiering Gemeente - Wmo

Prijs € 36,00 per dagdeel (mediaan, afgerond op hele euro's)

laagste prijs € 20,00 -44%

hoogste prijs € 56,00 +53%

Spreiding van 18 geïnventariseerde prijzen

Figuur 25 Dagbesteding Wmo - midden

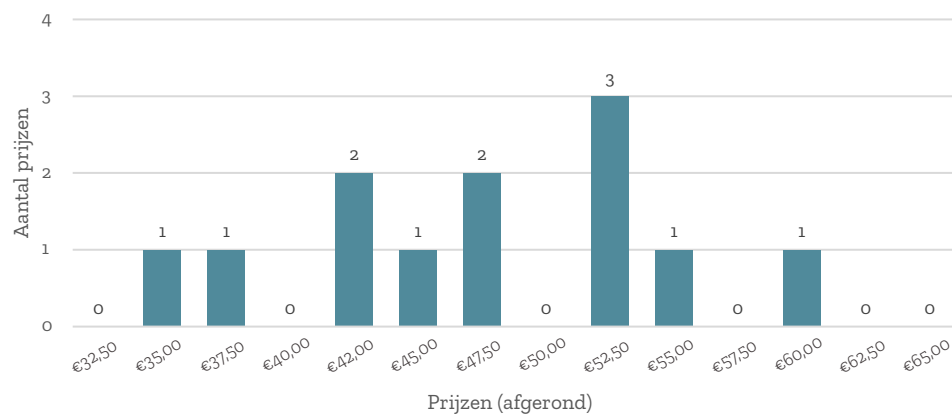
Financiering Gemeente - Wmo

Prijs € 48,00 per dagdeel (mediaan, afgerond op hele euro's)

laagste prijs € 34,00 -30%

hoogste prijs € 59,00 +22%

Spreiding van 12 geïnventariseerde prijzen

Figuur 26 Dagbesteding Wmo - zwaar

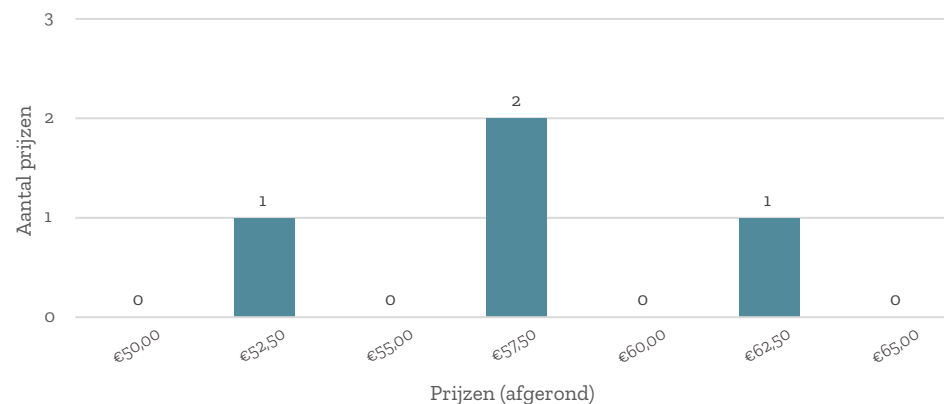
Financiering Gemeente - Wmo

Prijs € 58,00 per dagdeel (mediaan, afgerond op hele euro's)

laagste prijs € 52,00 -10%

hoogste prijs € 62,00 +8%

Spreiding van 4 geïnventariseerde prijzen

Figuur 27 Dagbesteding Wmo - totaal

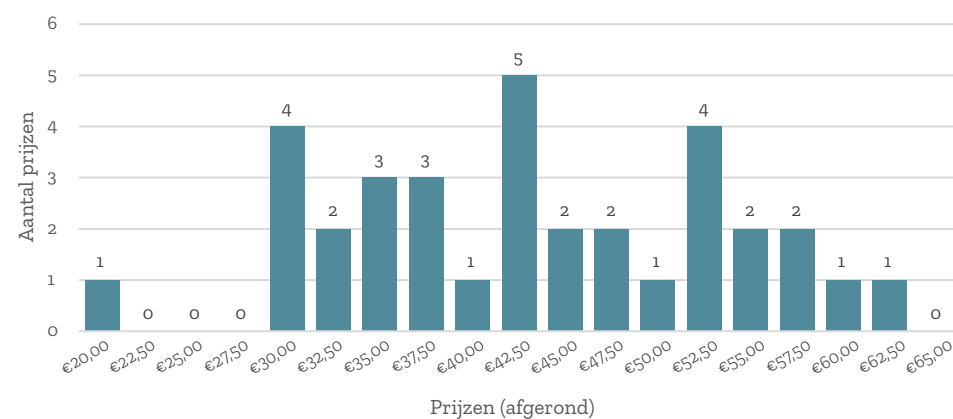
Financiering Gemeente - Wmo

Prijs € 43,00 per dagdeel (mediaan, afgerond op hele euro's)

laagste prijs € 20,00 -52%

hoogste prijs € 62,00 +45%

Spreiding van 4 geïnventariseerde prijzen

Figuur 28 Dagbesteding jeugd - licht

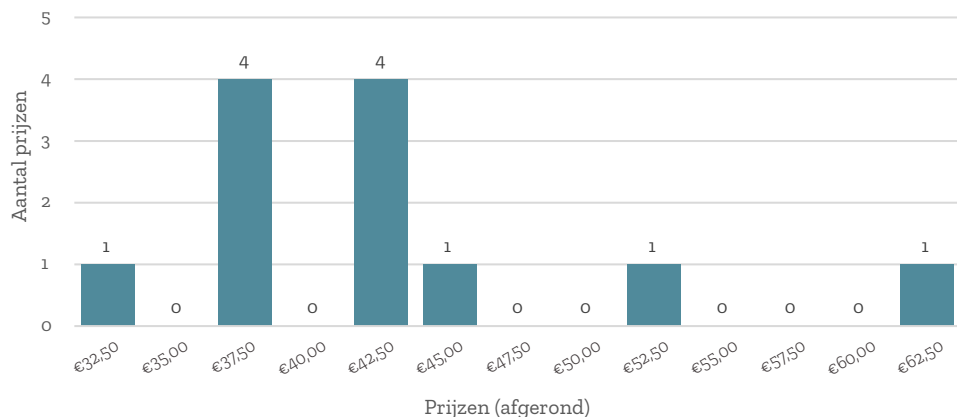
Financiering Gemeente - Jeugdwet

Prijs € 43,00 per dagdeel (mediaan, afgerond op hele euro's)

laagste prijs € 34,00 -22%

hoogste prijs € 62,00 +43%

Spreiding van 12 geïnventariseerde prijzen

Figuur 29 Dagbesteding jeugd - middel

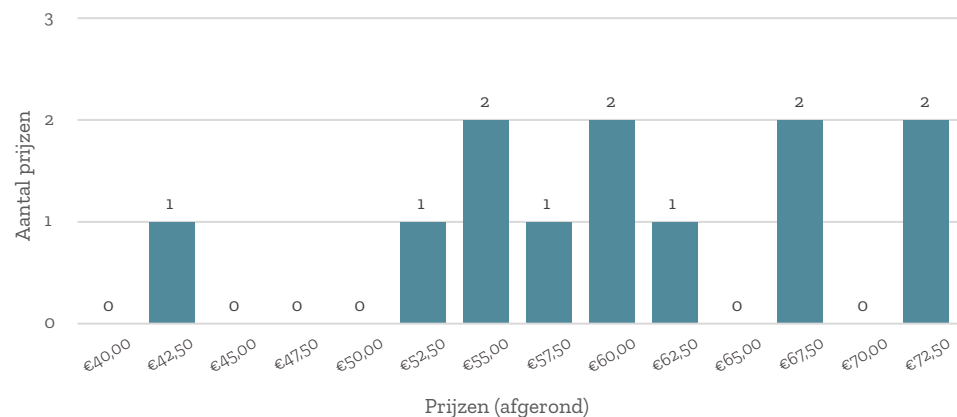
Financiering Gemeente - Jeugdwet

Prijs € 59,00 per dagdeel (mediaan, afgerond op hele euro's)

laagste prijs € 42,00 -30%

hoogste prijs € 73,00 +24%

Spreiding van 12 geïnventariseerde prijzen

Figuur 30 Dagbesteding jeugd - zwaar

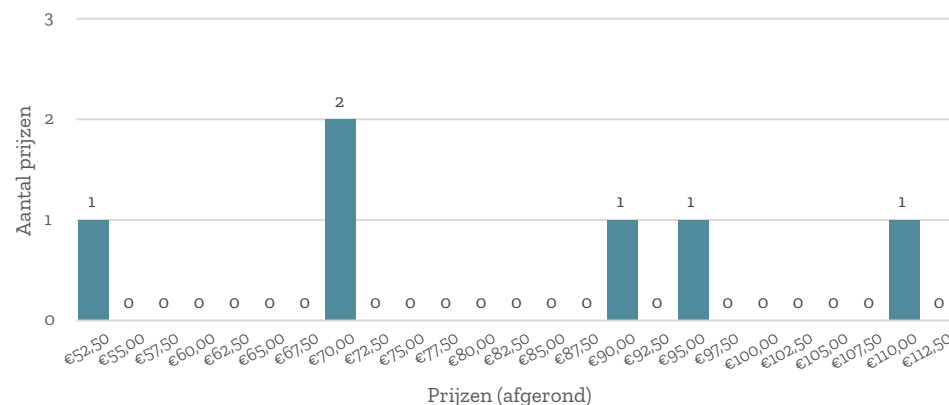
Financiering Gemeente - Jeugdwet

Prijs € 81,00 per dagdeel (mediaan, afgerond op hele euro's)

laagste prijs € 53,00 -35%

hoogste prijs € 110,00 +36%

Spreiding van 6 geïnventariseerde prijzen

Figuur 31 Dagbesteding jeugd - totaal

Financiering Gemeente - Jeugdwet

Prijs € 56,00 per dagdeel (mediaan, afgerond op hele euro's)

laagste prijs € 34,00 -40%

hoogste prijs € 110,00 +96%

Spreiding van 30 geïnventariseerde prijzen

2.6. Beschermd wonen

Beschermd wonen is een veel ingezette vorm van hulp voor volwassenen (Wmo). Jeugdhulp met verblijf (Jeugdwet) wordt soms ook wel beschermd wonen genoemd. Wanneer mensen langere periode niet zelfstandig kunnen wonen, wordt dit 'Verblijf in een instelling' of 'GGZ Wonen' genoemd, wat onder de Wlz valt.

In de landelijk vastgestelde iStandaard productenlijst wordt gesproken van 'beschermd wonen'. Er wordt onderscheid gemaakt tussen licht, middel, middel-zwaar, zwaar en extra zwaar. Beschermd wonen kent in de meeste regio's en gemeenten minimaal drie vormen, soms gaat het om tientallen (samengestelde) producten, van ambulante woonbegeleiding tot 24 uren beschikbare zorg. De Rijksoverheid maakt onderscheid tussen woonbegeleiding en beschermd wonen. Regio's en gemeenten maken dit onderscheid vaak niet en zien woonbegeleiding als een vorm van beschermd wonen.

Geen tarief beschermd wonen

Beschermd wonen is een zeer gedifferentieerde groep van interventies, die naar mate van zwaarte en aard van de hulpvraag en doelgroep verschillen. Zo zijn er vaak specifieke tarieven voor mensen met een licht verstandelijke beperking, ouderen en voor mensen met GGZ-problematiek. Daarnaast zijn tarieven opgebouwd uit verschillende componenten. Ook hierin zijn verschillen tussen gemeenten, maar vaak gaat het om: wooncomponent, begeleiding, behandeling, dagbesteding, verzorging, verpleging. In deze verkenning hebben wij ruim 250 verschillende tarieven voor Beschermd Wonen gevonden, waarbij de tarieven uiteenlopen van € 40 tot € 325 per etmaal. De complexiteit van deze productgroep is zodanig hoog, dat voor beschermd wonen eigenlijk een aparte 'prijslijst' gemaakt zou moeten worden. Dit valt niet binnen de scope van deze verkenning.

Wij zien wel mogelijkheden voor een dergelijke 'deel-prijslijst' en hebben hiervoor belangrijke ingrediënten gevonden in de tarievenlijsten van gemeenten. Voor een goede vergelijkbaarheid zouden de componenten als aparte producten en tarieven bekeken moeten worden.

2.7. Maatschappelijke opvang

Maatschappelijke opvang is een veel ingezette vorm van ondersteuning. Anders dan beschermd wonen of begeleiding wordt er geen indicatie afgegeven voor maatschappelijke opvang. Tarieven per eenheid zijn daarom lastig te bepalen; Maatschappelijke opvang wordt op basis van (bulk)subsidie bekostigd. Om de gemiddelde kosten per persoon uit te rekenen, moet gekeken worden naar de jaarlijkse subsidie en het aantal personen dat gebruik maakt van de voorziening. Dit lag niet binnen de mogelijkheden van deze verkenning.

Wel zijn er 2 gemeenten die een tarief hebben opgegeven voor maatschappelijke opvang. Dit is onvoldoende om deze op te nemen in deze rapportage.

2.8. Toegang/wijkteam

De toegang tot gemeentelijk gefinancierde ondersteuning is niet overal hetzelfde georganiseerd. Veel gemeenten werken met sociale teams die soms ook de ruimte hebben om zelf ondersteuning te bieden. Omdat deze teams niet op basis van indicatie werken – of zelfs in dienst zijn van de gemeente – zijn deze niet opgenomen in tariefoverzichten van gemeenten. Van twee gemeenten hebben wij een kostprijs ontvangen. Dit is onvoldoende om deze op te nemen in deze rapportage.

2.9. Participatiewet

In deze verkenning hebben wij niet alleen gekeken naar tarieven binnen de Jeugdwet en Wmo, maar ook naar enkele tarieven binnen de Participatiewet. Tarifiering in de Participatiewet is anders georganiseerd dan in de Wmo en Jeugdwet. Landelijk zijn er maximale vergoedingen vastgesteld, waardoor er veel minder variatie is. Hieronder hebben wij (afgeronde) tarieven weergegeven, hoewel er meer differentiatie binnen de producten is. Deze tarieven zijn

gepubliceerd in de Staatscourant en hebben wij geverifieerd met tarievenlijsten van drie bedrijven die deze diensten aanbieden.

Bedragen golden in 2021 en zijn afgerond op honderden euro's en zijn exclusief BTW.

Professioneel bewindvoerder	€ 1.500	jaar
Professioneel bewindvoerder (problematische schulden)	€ 2.000	jaar
Professioneel bewindvoerder (2-p huishouden)	€ 1.800	jaar
Bewindvoering	€ 800	jaar
Familiecurator	€ 1.500	jaar
Familiecurator (2-p huishouden)	€ 2.200	jaar
Professioneel curator	€ 2.700	jaar
Professioneel curator (2-p huishouden)	€ 4.000	jaar
Beheer PGB (mentor)	€ 700	jaar

3 Conclusie

In deze verkenning hebben wij getracht antwoorden te vinden op de volgende vragen: 1) *wat zijn de mogelijkheden tot het bundelen van prijzen van producten/diensten in het sociaal domein?* en 2) *wat is er nodig voor het aanbieden van een blijvend actuele Maatschappelijke Prijslijst?*

We kunnen concluderen dat het mogelijk is om bij veel voorkomende vormen van zorg en ondersteuning prijzen (tarieven) te bundelen en inzicht te geven in de gemiddelde/mediaan tarieven van regio's en gemeenten. Hiermee hebben we de eerste stap gezet richting een (mogelijke) toekomstige Maatschappelijke Prijslijst waarin (mediaan) prijzen die opgebouwd zijn vanuit gemeentelijke tarievenlijsten, een belangrijk bestanddeel vormen. Deze prijzen vormen belangrijke grondstof voor business cases en casusanalyses en voor maatwerkaanpakken zoals de Doorbraakmethode, die in steeds meer gemeenten worden ingezet. Ook kan het professionals helpen afwegingen te maken, wanneer zij geen inzicht hebben in lokale tarievenlijsten. Het is van belang om daarbij inzicht te geven in zwaarten van tarieven en de bandbreedte van tarieven en te verwijzen naar – waar mogelijk – lokale prijslijsten.

Voor de verdere ontwikkeling van de Maatschappelijke Prijslijst moet rekening gehouden worden met een aantal uitdagingen, die wij tegenkwamen tijdens deze verkenning:

1. *Eén product(groep) kan op verschillende wijzen gefinancierd worden*
Voor sommige producten geldt dat deze gefinancierd kunnen worden vanuit verschillende financieringsbronnen. Een voorbeeld is persoonlijke verzorging, wat gefinancierd wordt vanuit Zvw, Wlz, Wmo en Jeugdwet.

Het is niet altijd volledig helder wanneer welke financieringsbron wordt aangesproken. Regio's en gemeenten geven aan dat dit soms leidt tot discussies over financiering tussen gemeentelijke en niet-gemeentelijke partijen. Ook voor de Maatschappelijke Prijslijst is dit een uitdaging, want tarieven moeten via verschillende kanalen gezocht worden en kunnen per bron verschillen.

2. *Beperkte vergelijkbaarheid van prijsinformatie op papier*
Met name bij complexere (kostbare) ondersteuning is er niet altijd een productomschrijving beschikbaar bij alle regio's en gemeenten. Het vergelijken van tarieven is daarom niet eenvoudig en voor heel verschillende soorten ondersteuning wordt soms dezelfde naam gebruikt. Vooral bij beschermd wonen en dagbesteding kwamen wij dit tegen.

Bovendien heeft deze verkenning het beeld bevestigd dat de wereld van financiën nog altijd ver verwijderd is van de praktijk van het sociaal domein. Productboeken en -codes zijn van belang voor welke kosten er betaald worden. Maar deze beschrijvingen passen niet altijd bij de uitvoeringspraktijk, of zijn daar in het geheel niet bekend. Gemeenten beschrijven ingewikkelde discussies over wat nu 'specialistisch' is en wanneer er zwaardere zorg ingezet mag worden. Dat roept de wezensvraag op wat de waarde is van papieren prijsoverzichten voor de uitvoeringspraktijk, waarin professionals ook enige ruimte 'bevechten' om tot eigen producten te komen. Het gewenste maatwerk in de uitvoering lijkt daarmee ook bij te dragen aan lastig vergelijkbare 'producten'.

Tijdens de verkenning is wel een strategie naar voren gekomen om hier mee om te gaan voor het opstellen van een nieuwe Maatschappelijke Prijslijst. Door een gemeente enkele scherp beschreven casussen voor te leggen (persona's) en te vragen welke product hier voor ingezet zou worden en wat

de prijs daarvan is, kunnen producten vergelijkbaar gemaakt worden. De bijbehorende prijsinformatie kan vervolgens gepresenteerd worden. Deze inventarisatiestrategie maakt het mogelijk om eenduidigheid te vinden in de grote diversiteit aan prijzen én recht te doen aan de uitvoeringspraktijk.

3. *Weging van tarieven in mediaan/gemiddelde prijs*

In het bepalen van mediaan of gemiddelde tarieven is het van belang om af te wegen of elke prijs hetzelfde gewicht krijgt in de weging. In de huidige berekening hebben wij een tarief van een grote gemeente evenveel laten meetellen als van een kleine gemeente. En als er in een regio één tarief is afgesproken, hebben wij dit tarief één keer meegenomen (en niet voor elke deelnemende gemeente één keer). In de vervolgstappen moet overwogen worden wat hier de meest logische werkwijze is voor een landelijk overzicht: moeten sommige prijzen niet zwaarder wegen, bijvoorbeeld aan de hand van inwoneraantal?

4. *Differentiatie zorgt voor lagere vergelijkbaarheid*

Regio's en gemeenten hebben vaak meerdere varianten van één product. Hoeveel varianten dit zijn, verschilt sterk per gemeente. Dit schept uitdagingen voor vergelijkbaarheid: als de ene gemeente vijf varianten heeft, en de andere drie, welke tarieven vergelijk je dan? In deze verkenning hebben wij ervoor gekozen om altijd de lichtste vorm te vergelijken, de één na lichtste vorm en (waar van toepassing) de zwaarste vorm. Niet voor alle tarieven is het dus mogelijk om met de toegepaste werkwijze deze vergelijking te maken. Sommigen prijzen zijn te complex en te gedifferentieerd. Hiervoor is een meer diepgaande vorm van onderzoek nodig, om te kunnen bepalen hoe vergelijkbaar tarieven zijn.

Mogelijke vervolgstappen

1. *Laaghangend fruit: aanvullen fiches*

De huidige werkwijze heeft geleid tot de contouren van een Maatschappelijke Prijslijst nieuwe stijl, in de vorm van prijs-fiches voor een aantal producten uit de Wmo en Jeugdwet. Er zijn meer veelvoorkomende producten waar wij – op basis van alle verzamelde informatie – vrij gemakkelijk aanvullende fiches zouden kunnen maken. Dit past niet binnen de huidige verkenning, maar kan met relatief weinig inzet gerealiseerd worden. Door de begeleidingsgroep van deze verkenning is de vorm van het fiche als goed bruikbaar beoordeeld.

2. *Laaghangend fruit: op een rij zetten landelijke prijzen*

Zoals aangegeven zijn er buiten de Wmo en Jeugdwet ook diverse landelijk vastgestelde prijzen te vinden. Deze zijn relatief makkelijk op een rij te zetten. Ook kunnen niet-gemeentelijke prijzen voor hetzelfde product, waar ook gemeentelijke prijzen voor gebruikt, mooi naast elkaar gezet worden.

3. *Inzicht in tarieven per traject/huishouden/gebeurtenis*

Wanneer er inzicht is in tarieven, is er nog geen inzicht in de kosten van een interventie/traject. Voor bepaalde toepassingen kan het zinvol zijn om ook inzicht te creëren in de gemiddelde intensiteit (bijv. uur per maand) en de gemiddelde trajectduur. Vanuit de begeleidingsgroep van dit onderzoek is ook aangegeven dat er juist behoefte is aan kosten van trajecten. Daarvoor is informatie nodig over de duur en intensiteit van een traject. Deze informatie is uit gemeentelijke informatiesystemen te halen. Bij het opbouwen van een nieuwe Maatschappelijke Prijslijst kan in samenwerking van met een aantal gemeenten dit uitgezocht worden voor een aantal trajectprijzen.

Ook er is behoefte aan prijzen van grotere 'gebeurtenissen' zoals een uithuisplaatsing of huisuitzetting. Deze verkenning geeft daarvoor belangrijke grondstoffen, maar diepgaand casusonderzoek is nodig voor verder inzicht in dit soort prijzen. Uit dit casusonderzoek kan duidelijk worden welke ingrediënten er zijn en welke factoren er spelen bij het wel of niet inzetten voor zo'n ingrediënt. Van deze ingrediënten kunnen vervolgens weer een prijs (met bandbreedtes) worden bepaald. Op basis daarvan kan per prijs een handreiking voor gebruikers op gesteld worden. Deze gebeurtenisprijzen vragen specifiek onderzoek.

4. *Analyse complexe, gedifferentieerde producten*

Hiervoor schetsten wij al de complexiteit van gedifferentieerde, complexe producten zoals beschermd wonen en jeugdhulp met verblijf. Om inzicht te krijgen in deze kosten, is een ook verdieping nodig. Een mogelijke benadering – zoals hiervoor al genoemd – zou kunnen zijn:

- 4a. Analyse prijsopbouw per gemeente: uit welke componenten bestaat het tarief? (documentanalyse en interview inkoper)
- 4b. Persona's voorleggen: welke variant van het product past bij dit persona (interview professionals)
- 4c. Vergelijken tarieven met gelijkwaardige persona's (bureau-onderzoek)

Een belangrijke bevinding uit de verkenning is dat er veel lokale prijsinformatie te vinden is op internet. Voor het gebruik verdienen deze lokale prijzen ook de voorkeur boven een prijs van een landelijke Maatschappelijke Prijslijst. Gemeenten zouden daarvoor wel meer moeten investeren in de vindbaarheid van deze lokale prijzen voor professionals. Ook de grote lokale differentiatie in de producten staat bruikbaarheid voor bijvoorbeeld professionals in de weg. Sommige van de gesproken gemeenten hebben de prijsinformatie laagdrempelig beschikbaar gesteld in het lokale registratiesysteem. Ook in het kader van de Doorbraakmethode wordt lokale prijsinformatie beter beschikbaar. Dat zou in alle gemeenten aandacht moeten krijgen.

Toch blijft de behoefte aan een landelijke Maatschappelijke Prijslijst bestaan; zeker de komende jaren. Bij professionals die nog niet zo makkelijk gemeentelijke prijsinformatie kunnen vinden. Voor onderzoekers die aan landelijke analyse werken. Of om 'met elkaar' zicht te krijgen op de grote reikwijdte van prijzen.

3.1. **Borging van de Maatschappelijke Prijslijst**

Wanneer er voor gekozen wordt de Maatschappelijke Prijslijst verder te ontwikkelen, is een duurzame borging van groot belang, zodat de gegevens altijd zo actueel mogelijk zijn. We zien dat over het algemeen de landelijke indexering gevolgd wordt, maar dat er zo nu en dan grotere wijzigingen zijn in de tarifiering. Een werkwijze zou kunnen zijn:

- Elk jaar klein onderhoud: indexeren volgens OVA-indexering. Zo blijven tarieven actueel.
- Elke drie tot vijf jaar groot onderhoud: volledige herinventarisatie producten en tarieven. Zo merken we op wanneer er grote veranderingen zijn in de tarieven. Voor de werkverdeling kan dit groot onderhoud ook uitgesmeerd over de jaren.
- Elk jaar het goed uitzoeken van een beperkt aantal traject-/gebeurtenisprijzen.

De Maatschappelijke Prijslijst is een voorbeeld van een (kennis)product waar vele partijen profijt van hebben, maar waar niemand zich direct logisch eigenaar voelt. In de verkenning zijn diverse partijen genoemd als mogelijke drager van de Maatschappelijke Prijslijst:

- VNG, als landelijke vertegenwoordiger van gemeenten.
- div. kennisinstituten, zoals Movisie, NJi en Platform31, vanuit hun rol om landelijke kennis te ontwikkelen en te ontsluiten.

- landelijke beroepsorganisaties, zoals Sociaal Werk Nederland, Divosa, Netwerk Directeuren Sociaal Domein (NDSD) en de beroepsvereniging voor professionals in sociaal werk (BPSW)
- het ministerie van VWS, als stelstelverantwoordelijke op diverse domeinen (mogelijk aangevuld met andere ministeries op aanpalende domeinen)
- IPW, als landelijke 'grootgebruiker' van prijzen met de Doorbraakmethode

In de verkenning is duidelijk geworden dat de Maatschappelijke Prijslijst zich begeeft in een grensgebied tussen 'inhoud' en 'financiën'. Voor een slagvaardige uitvoering van de werkwijze is het ook noodzakelijk om die verbinding tot stand te brengen in de partijen die de Maatschappelijke Prijslijst opbouwen en onderhouden. Te denken valt aan een klein consortium van onderzoeksbureaus die bekend zijn met de wereld van gemeentelijke inkoop en tariefstelling en onderzoeksbureaus die kennis hebben van de daadwerkelijke uitvoering rond casuïstiek.

Een duurzaam toekomstperspectief kan er uit bestaan dat er een netwerk van dragende partijen wordt gevormd, dat zich eigenaar voelt van de Maatschappelijke Prijslijst. De kosten voor het opstellen en actueel houden kunnen zij delen volgens het principe van 'vele schouders...'

Het netwerk kan vervolgens opdracht geven aan een klein consortium van uitvoerende partijen.

Bijlage: werkwijze van deze verkenning

Fase 1 Inventarisatie beschikbare prijsinformatie

De beginfase kenmerkte zich door een oriëntatie op de beschikbaarheid van prijsinformatie. Al snel bleek uit bureau-onderzoek dat op internet gemeentelijke prijsinformatie goed vindbaar is. Daarnaast hebben we met diverse gemeenten contact gezocht. Van hen kregen we ook aanvullende prijsinformatie.

Daarnaast is in de fase ook contact geweest met het Instituut voor Publieke Waarden (IPW). De gegevens uit de applicatie van hun Doorbraakmethode gaf zicht op de meest gebruikte prijzen in maatwerktrajecten. Dit hielp bij het bepalen van de in fase 2 uit te werken prijzen.

Bij het onderzoek werd ook duidelijk dat veel gemeenten een codering vanuit de iStandaarden gebruiken; de standaardisering van informatie in diverse domeinen vanuit het Zorginstituut Nederland. Hoewel het gebruik door gemeenten heel wisselend is, hielp dit bij de verdere ordening van informatie.

Fase 2: op orde brengen prijzen

In de tweede fase is de beschikbare prijsinformatie bij elkaar gebracht en geordend. Gaandeweg is een aanpak bepaald (zie hoofdstuk 3) waarmee uit de diversiteit en veelheid van gemeentelijke prijsinformatie gekomen kan worden tot het beoogde eindresultaat: heldere en door professionals goed bruikbare prijsinformatie. In vijf stappen, met behulp van Excel-formats, bleek dat mogelijk. Voor het eindresultaat is een format van een 'prijsfiche' ontwikkeld.

In deze fase ontstond ook meer zicht op de verschillende typen prijzen: tarieven (voor standaard eenheden als uren, etmalen, et cetera), trajectprijzen en gebeurtenisprijzen. Ook blijken sommige prijzen niet zomaar te bepalen, omdat het feitelijk om een groep van zeer uiteenlopende prijzen gaat.

Gelijktijdig hebben we met 5 gemeenten verdiepende gesprekken gevoerd over de totstandkoming en opbouw van hun tarieven en hoe prijsinformatie in praktijk gebruikt wordt door sociale professionals. Dat hielp bij de verklaring van de verschillen tussen gemeenten.

Tevens is een begeleidingsgroep voor deze verkenning geformeerd met zes personen, die vanuit hun dagelijkse werk enerzijds goed zicht hebben op de uitvoeringspraktijk van professionals, maar anderzijds ook kunnen meedenken over een kennisinitiatief op landelijk niveau.

Fase 3: rapportage en vooruitblik

Uiteindelijk is voor 10 maatschappelijke prijzen de prijsinformatie op een rij gezet. Dat leerde veel over de mogelijkheden en onmogelijkheden over het opstellen van een verbeterde Maatschappelijke Prijslijst. Het voorliggende rapport doet daar verslag van. Een conceptversie daarvan is besproken met de begeleidingsgroep.

COLOFON

Opdrachtgever	Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport
Auteurs	M. Kwakernaak MSc Drs. G.J. Deuten
Foto omslag	AdobeStock_ HKo 476367190
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T (030) 230 07 99 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

De publicatie kan gedownload worden via onze website:
<http://www.verwey-jonker.nl>

ISBN 978-94-6409-199-1

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, november 2022

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.
Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.
Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.